

АНТОЛОГІЯ КОЗАЦТВО Й ЛИЦАРСТВО В ШКІЛЬНОМУ КУРСІ ЛІТЕРАТУРИ

ЮРІЙ КОВБАСЕНКО
ОЛЕКСАНДР ПЕРВАК

ПОСІБНИК СЕРІЇ «ШКІЛЬНА БІБЛІОТЕКА»
ДЛЯ 7 КЛАСУ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

УДК 82:94(477)+94(4)(082.2+075.3)

A72

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(лист Міністерства освіти і науки України
від 13.10.2020 № 1/11-7064)

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

A72 Антологія. Козацтво й лицарство в шкільному курсі літератури : посібник серії «Шкільна бібліотека» для 7 класу закладів загальної середньої освіти / авт.-упор. Ковбасенко Ю. І., Первак О. П. — Харків : Соняшник, 2020. — 288 с., іл. — (Серія «Шкільна бібліотека»).

ISBN 978-617-7673-55-1

Посібник містить рекомендовані навчальними програмами для загальноосвітніх навчальних закладів коло творів для додаткового читання українських та зарубіжних письменників, представників літератур етнічних спільнот, які проживають в Україні. Художні твори супроводжуються короткими відомостями про митців, анотаціями творів, коментарями і поясненнями. Значні за обсягом тексти подано в уривках або скорочено, адаптовано до віку учнівства. Запитання й завдання орієнтовані на діалог між читачами і текстом, активізують образне, логічне й асоціативне мислення, забезпечують розвиток ключових компетентностей і становлення системи життєвих цінностей громадянина України.

Видання буде корисним учителям для організації поглибленого вивчення літератури й учнівству для самостійного читання.

УДК 82:94(477)+94(4)(082.2+075.3)

ISBN 978-617-7673-55-1

© Ковбасенко Ю. І., Первак О. П., 2020
© Творче об'єднання «Соняшник», 2020

СЛОВО ДО ЧИТАЧІВ: ПРО ЩО ЦЯ КНИЖКА?

Наш світ досить різноманітний. Європейці не схожі на африканців, японця не сплутаєш з українцем, а первісна людина з кам'яною сокирою в руці, на відміну від нинішнього користувача інтернету з гаджетом у кишені, цінувала абсолютно інші речі. Недаремно ж наш мудрий народ каже: «На колір і смак товариш не всяк».

Але водночас існує й те, що об'єднує всіх людей світу, де і коли б вони не народилися та жили. І найперша спільна загальнолюдська риса — це те, що в усі часи всі без винятку прагнуть безпеки як для себе особисто, так і для своїх рідних і близьких.

Тому не випадково люди завжди мріяли про могутніх і водночас справедливих захисників від сил зла, про тих, хто зможе вберегти їх від численних загроз і небезпек. Так і з'явився спочатку в мріях та усних оповідках, а згодом і в писемній літературі всіх народів світу **образ героя-захисника** (міфічного героя, богатиря, козака, лицаря, самурая та ін.).

Сукупність творів, у яких оспівуються подвиги та діяння таких персонажів, називається **героїчним епосом**, а містить він твори різних жанрів: і казки про героїв, і народжені в середньовічній українській державі Київській Русі билини про могутніх богатирів, і епічні поеми та оповідки Західної Європи чи країн Сходу, і українські думи та історичні пісні тощо.

З давніх-давен люди всього світу своїх улюблених героїв поетизували й навіть ідеалізували («глянцювали»), хвалили за певні конкретні якості та риси, аби на цих ідеалах виховувати нові покоління героїв: захисників Батьківщини, заступників слабких і знедолених. Звісно, усі вони існували не лише в мріях людей, а й у реальному житті. Тому певні риси реальних історичних осіб також утілені в літературних творах. Іноді навіть складно відрізнити, де в конкретному творі вигадка, а де — історична правда.

Але ж на те й існує *художня* література, щоб читачі не лише вивчали історичні рукописи, а й просто вірили в чийсь вигадку, у добру мрію: доброту й непереможність давньогрецького Геракла чи українського змієборця Котигорошка, реального київського богатиря Іллі Муромця чи напівлегендарного кельтського короля Артура, нашого народного улюбленця козака Мамаєя чи персонажа чудової поеми Івана Манжури «Трьомсин-богатир», усіх тих, хто обов'язково прийде на допомогу сиротам і вдовам, приниже-

ЗМІСТ

СЛОВО ДО ЧИТАЧІВ: ПРО ЩО ЦЯ КНИЖКА?	3
ІЗ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ	7
Козацтво-лицарство	7
Адріан Кащенко (1858–1921)	21
Андрій Чайковський (1857–1935)	34
Володимир Малик (1921–1998)	62
Іван Манжура (1851–1893)	83
Еліна Заржицька	113
До початків українського лицарства	116
Валерій Шевчук	116
Із зарубіжної літератури	126
Європейське лицарство: кодекс честі	126
Англійські балади про Робіна Гуда (уривки, скорочено)	129
Фрідріх Шиллер (1759–1805)	152
Александр Дюма (Дюма-батько) (1802–1870)	156
Марк Твен (Семюель Ленгхорн Клеменс) (1835–1910)	171
Джон Роналд Руел Толкін (1892–1973)	214
ІЗ ЛІТЕРАТУРИ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН	233
Із кримськотатарської літератури	233
Шаміль Алядін (1912–1996)	240

Із російської літератури	252
Олександр Пушкін (1799–1837)	252
Із польської літератури	257
Адам Міцкевич (1798–1855)	257
Із румунської літератури	261
Міхай Емінеску (1850–1889)	261
Із молдовської літератури	265
Григоре Вієру (1935–2009)	265
Із угорської літератури	267
Шандор Петефі (1823–1849)	267
Кальман Мікшат (1847–1910)	281
ЗАКЛЮЧНЕ СЛОВО АВТОРІВ	288

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ
Серія «Шкільна бібліотека»

АНТОЛОГІЯ. КОЗАЦТВО Й ЛИЦАРСТВО В ШКІЛЬНОМУ КУРСІ ЛІТЕРАТУРИ

посібник серії «Шкільна бібліотека»
для 7 класу закладів загальної середньої освіти

КОВБАСЕНКО Юрій Іванович
ПЕРВАК Олександр Петрович

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

Формат 70x100/16. Папір офсетний. Друк офсетний.
Гарнітура Шкільна та XXXXX. Умовн. друк. арк. 23,4.
Наклад XXXX прим. Зам. № XXXX.

Творче об'єднання «Соняшник»
61115, м. Харків, а/с 3182
vydavnytstvo@sunbook.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 5180 від 11.08.2016 р.

Видруковано згідно з наданим оригінал-макетом
у друкарні «Фактор-Друк»
61030, м. Харків, вул. Саратовська, 51
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 5496 від 23.08.2017 р.